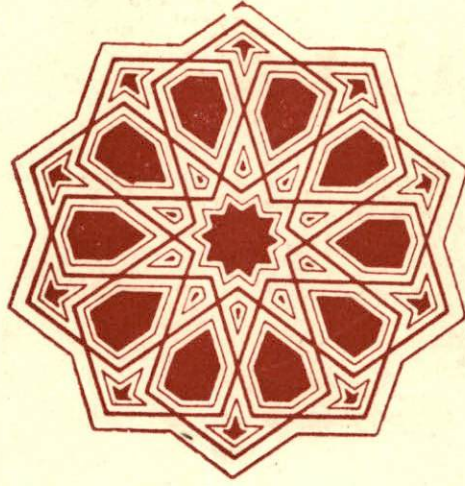

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLÂHİYAT FAKÜLTESİ TARAFINDAN
ÜÇ AYDA BİR ÇIKARILIR

I

1953

A N K A R A

I 9 5 3

Şükürü Polon Bağış

YIL : 1953

SAYI : I

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLÂHİYAT FAKÜLTESİ TARAFINDAN
ÜÇ AYDA BİR ÇIKARILIR

KANAAT VE FEYZ MATBAASI — ANKARA

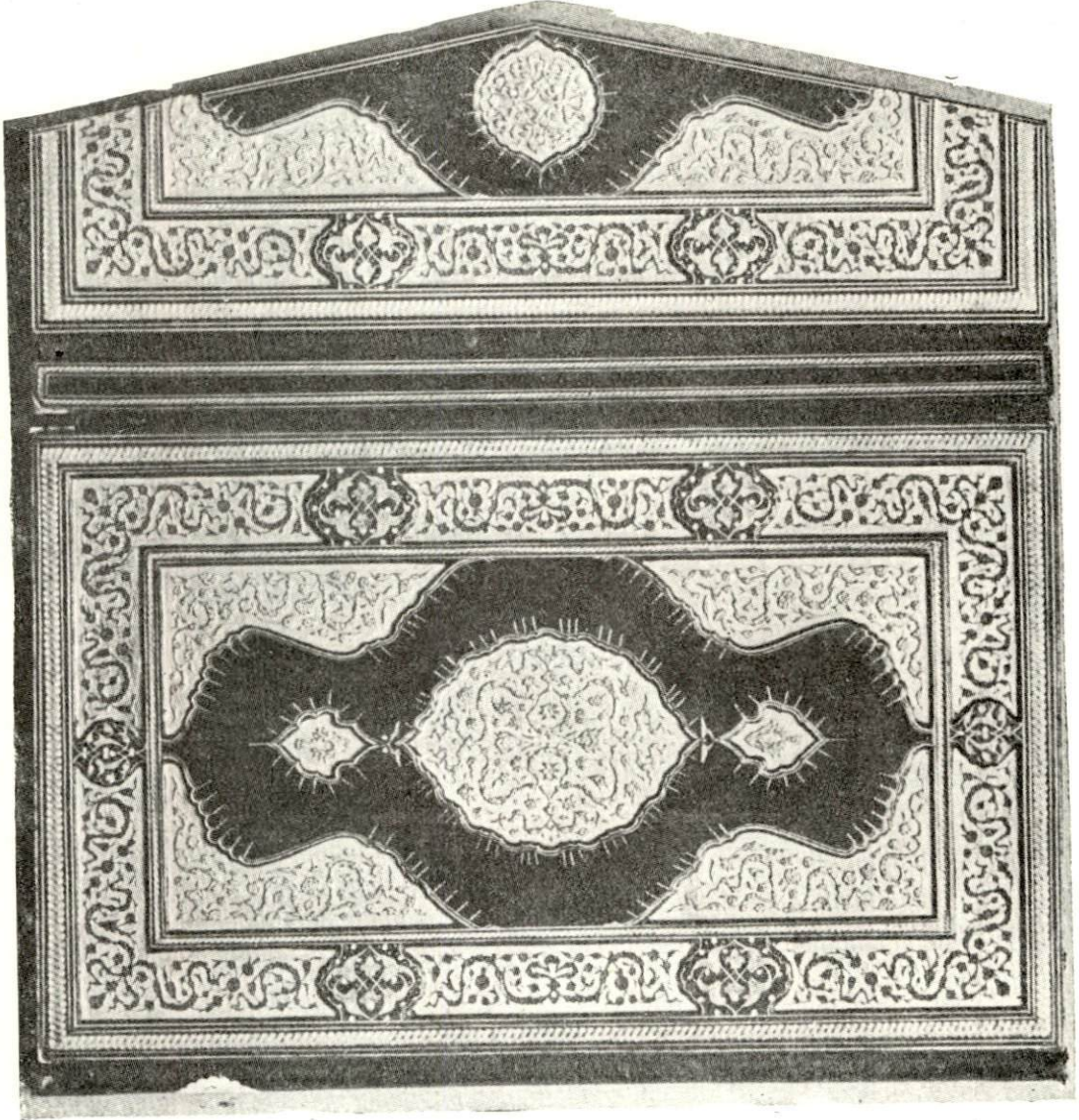
I 9 5 3

İ Ç İ N D E K İ L E R

BALTACIOĞLU, ISMAYIL HAKKI : Kur'an felsefesi üzerinde inceleme	1
SMITH, WILFRED CANWELL: Modern Türkiye dinî bir reforma mı gidiyor ? ...	7
KARASAN, MEHMET : İlk Yunan düşüncesinde din ilmi denemeleri	21
BEHZAD, HÜSEYİN TAHİR-ZADE : Minyatürün tekniği	29
YETKİN, SUUT KEMAL : İslâm minyatürünün estetiği	33
ÜÇOK, ÇOŞKUN : «Selçuk Türkiyesinde faizle para ikrazına dair hukukî bir vesika» hakkında	41
YÖRÜKAN, YUSUF ZİYA : Vahhabîlik	51
SARAÇ, CELÂL : İslâm dünyasında matematiğin doğuşu ve gelişmesi	69
YURDAYDIN, HÜSEYİN G. : Profesör WILFRED C. SMITH'in «Modern Türkiye dinî bir reforma mı gidiyor ?» adlı makalesi dolayısıyla bir kaç söz	73
ÇİĞ, KEMAL : Türk kitap kapları	75
Tahlil ve Tenkidler :	
ATADEMİR, HAMDİ RAGIP : ADEL AWA : «İhval al - safa» nın tenkid kafası ...	95
B.Z.E. : «Gottheit und Menschheit»	103
BİRAND, KÂMİRAN: Prof. GÖKBERK ve Aydınlanma	105
YURDAYDIN, H. G. : The Mind al-Qur'an	112

TÜRK KİTAP KAPLARI

KEMAL ÇİĞ

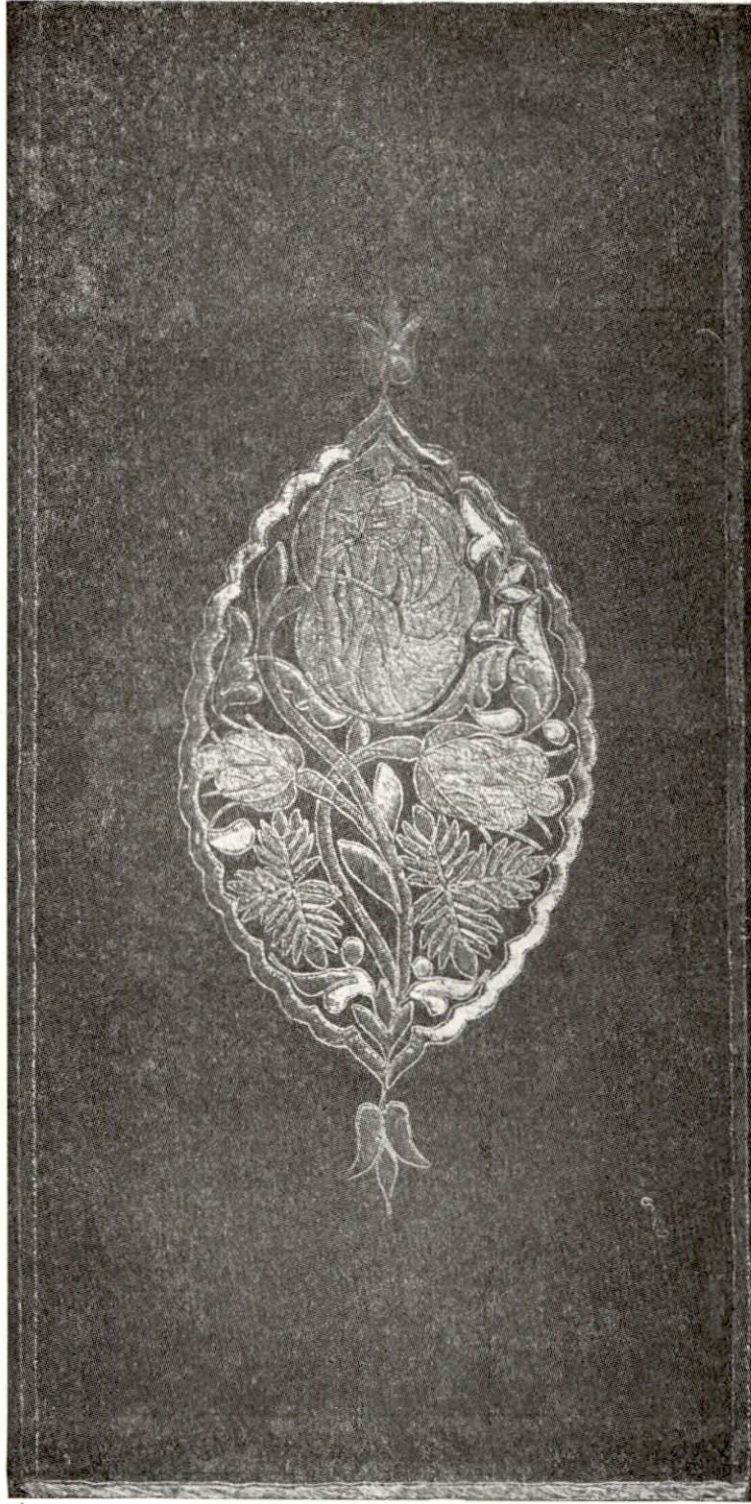

RESİM XXIII

XVIII İNCİ ASRA AİT MEŞARİK-İ ENVARAL-NEBEVİYE
ADLI KİTABIN KABI

[*Topkapı Sarayı Müzesi Ahmet III Kütüphanesi No. 327*]

Ölçü: 16.5 × 27.5 cm. Mukavva üzerine siyah renk deri kaplanmıştır. Bordürünün zemini açık, şemse ve köşebentlerini zemini ise daha koyu olmak üzere tamamen altın yaldızdır. Üzerlerindeki kabartma bulut, nar çiçeği, beşli-altılı çiçekler ve hataiden müteşekkil süsleme motiflerinin bordürü üzerinde bulunanları kırmızı, diğerleri altın yaldızdır. Bordüründeki altı tane paftanın zemini siyah deri olup üzerlerine yaldızla madalyon tarzında rûmi ve tepelik motifi işlenmiştir.

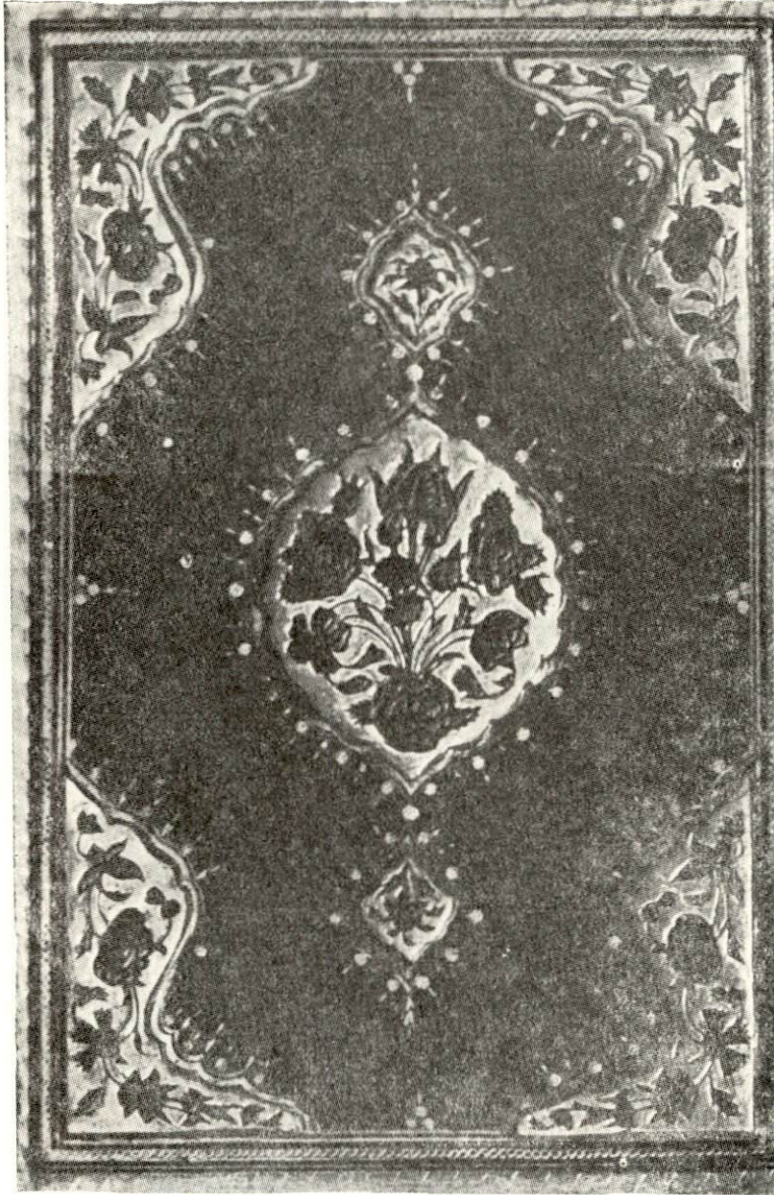

RESİM XXIV

ŞERH AL-TARİKAT AL-AHMEDİYE ADLI KİTABIN KABİ (1708)

[*Topkapı Sarayı Müzesi Revan Kütüphanesi No. 426*]

Ölçü : 19.5 × 32 cm. İnce mukavvaya kaplanmış kahve rengi deridir. Dış kenar cetveli altın yıldız zencirek hat, iç kenar cetveli beyaz sırma ile işlenmiştir. Şemsesi yeşil, sarı ve penbe renk sırma ile işlenmiş realist gül, gül goncesi ve yapraklardan müteşekkil bir dal motifini ihtiva eder. Salbekler sarı sırma ile işlenmiş birer lâle motifidir.

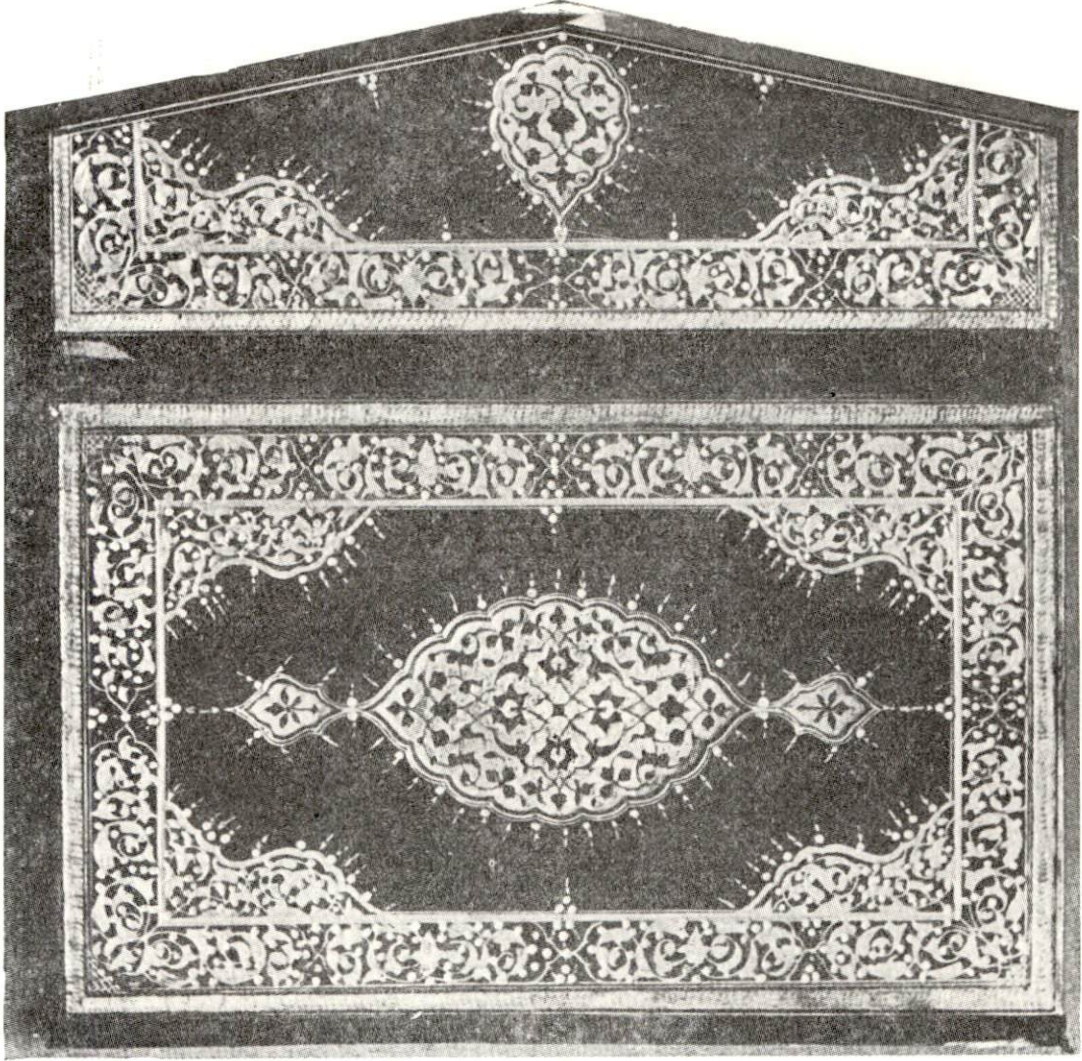

RESİM XXV

1757 TARİHLİ BİR KURAN'IN KABI

[*Topkapı Sarayı Müzesi E. Hazinesi Kütüphanesi No. 141*]

Mukavva üzerine vişne çürüğü renk deri kaplanmıştır. Dış kenarı; biri kalın sarı diğeri ince yeşil renk altın yıldız zencirek hatla cetvellenmiştir. Şemse ve köşebentlerinin zemini de altın yıldız olup üzerindeki realist kabartma buket süsleri derinin kendi rengindedir.

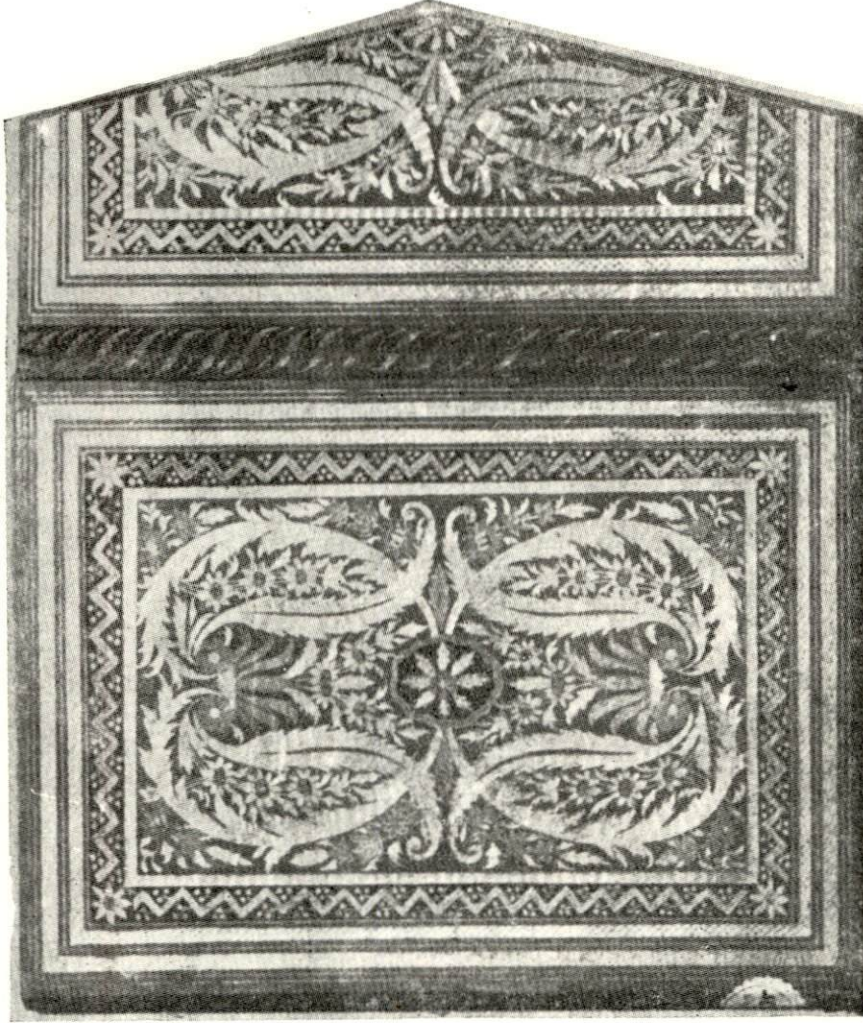

RESİM XXVI

1786 TARİHLİ TARİH-İ ÂLİ OSMAN
ADLI KİTABIN KABI

[*Topkapı Sarayı Müzesi E. Hazinesi Kütüphanesi No. 1735*]

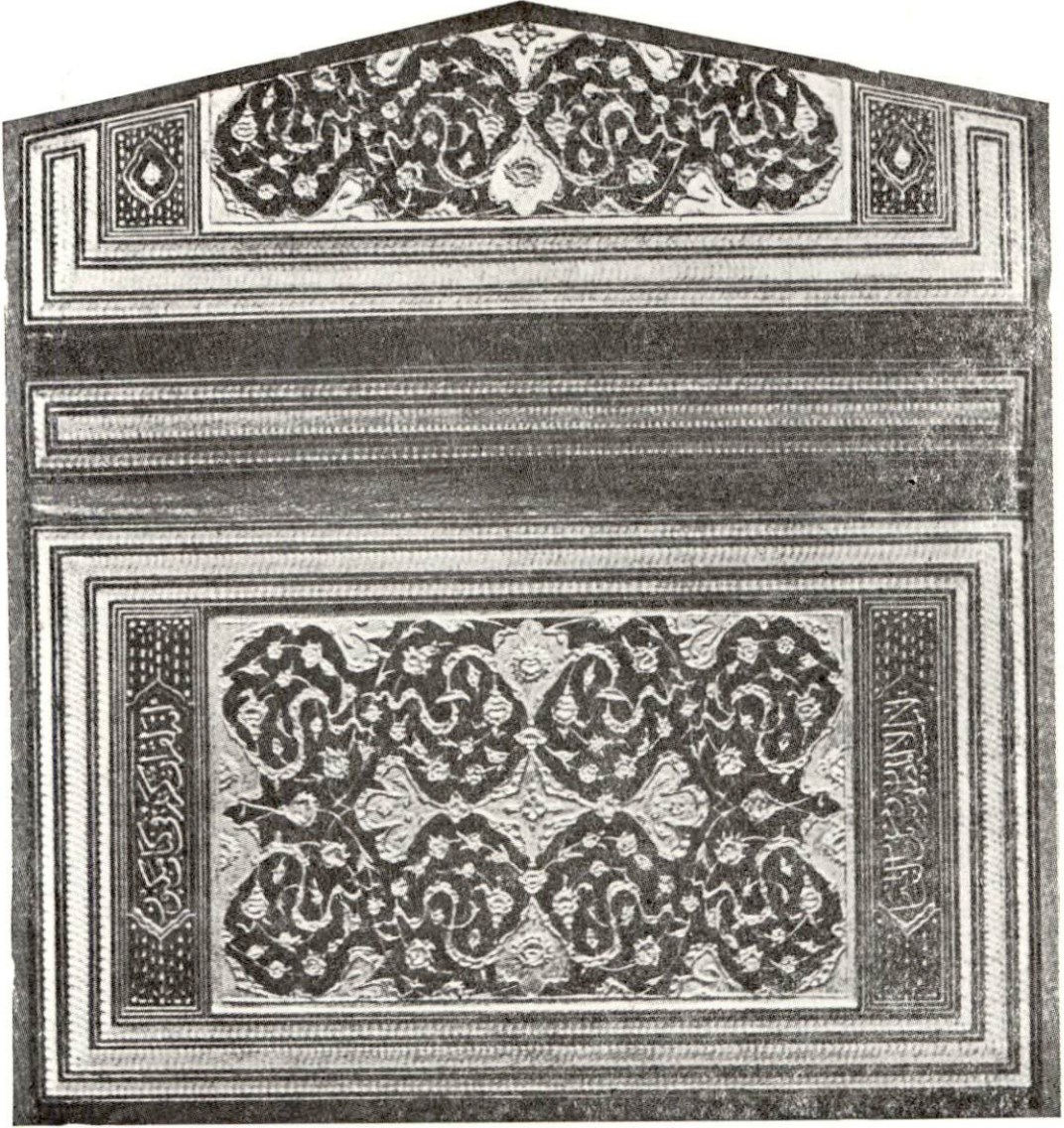
Ölçü : 16 × 25 cm. Mukavva üzerine siyah renk deri kaplanmıştır. Dış kenarı kalın yıldız zencirek hatla cetvelenmiştir. Bordür ve köşebentleri altın yıldızla yazma rûmi motifleri ile süslüdür. Şemse ve salbeklerinin zemini altın yıldız olup üzerine kabartma olarak rûmi ve bunların arasında küçük hatı, gonce ve yaprak yapılmıştır.

RESİM XXVII
XVIII İNCİ ASRA AİT BİR
ELİFBA CÜZ'Ü KABI

[*Topkapı Sarayı Müzesi E. Hazinesi Kütüphanesi No. 435*]

Ölçü : 16 x 22 cm. Mukavva üzerine kırmızı renk deri kaplanmıştır. Orta kısım ; merkezde lâcivert zemin üzerine sekiz yapraklı bir çiçekten müteşekkil bir motif olup, üzerinden çıkan sekiz büyük tırtıllı yaprak arasında gümüş, yeşil ve sarı altınla işlenmiş çiçekler vardır. İç kenar bordürü lâcivert üzerine sarı altın yıldızla zikzak hat ve üçerli benek motiflidir. Dış kenar yeşil ve sarı altın yıldız hatla cetvellidir. Sertab, lâcivert zemin üzerine yeşil altın yıldızla ulama yaprak ve filiz bordürlüdür.

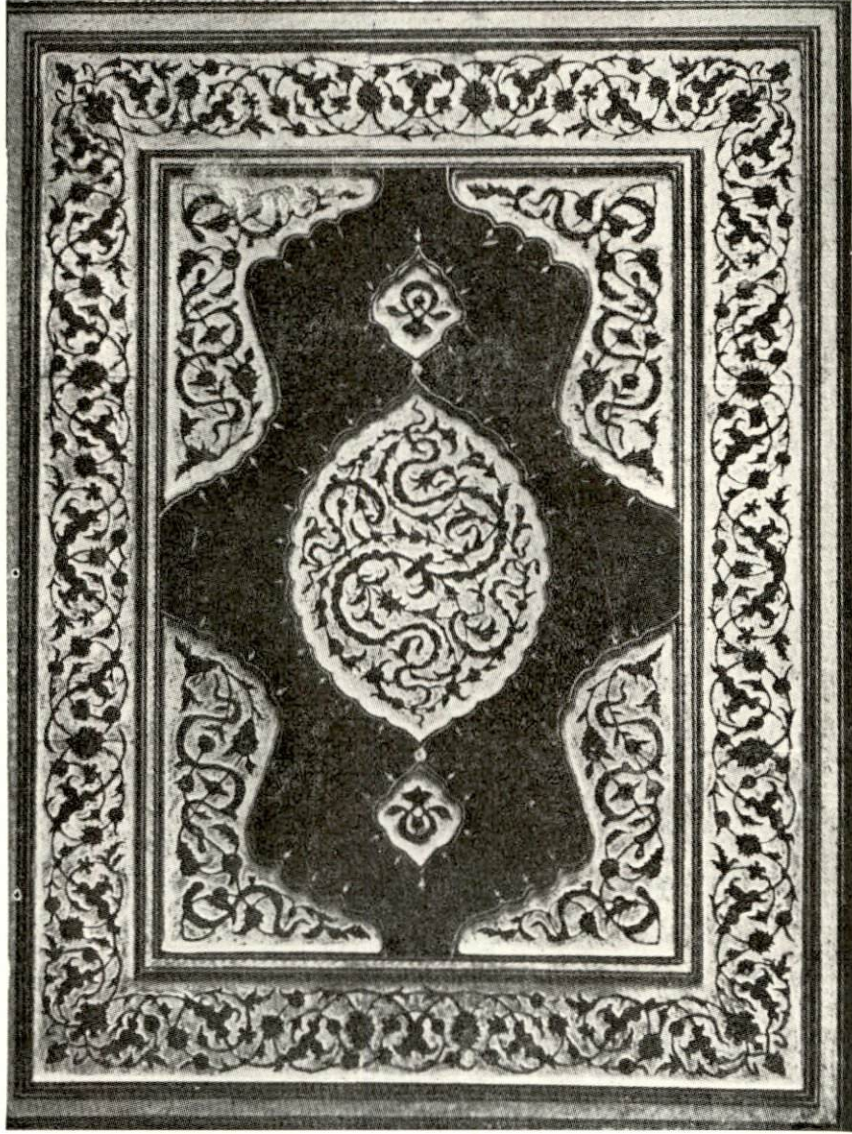

RESİM XXVIII

1762 TARİHLİ TEFSİR-İ ENVAR AL-TENZİL
VE ESRAR AL-TEVİL ADLI
KİTABIN KABI

[*Topkapı Sarayı Müzesi Hazine Kütüphanesi*]

Ölçü : 12.5 x 22.5 cm. Mukavva üzerine zeytuni renk deri kaplanmıştır. Dış kenarı ; ortadaki daha kalın olmak üzere üç altın zencirek hatla cetvellenmiştir. Alt ve üstünde kabartma levhalı ve içlerinde kabartma yazılı kısımdan sonra bütün zemini aralarında bulut motifi dolaşan stilize nar çiçeği, beşli çiçek, hatai ve ince dallar üzerinde yapraklardan ibaret kabartma süsleri ihtiva etmektedir. Kabartma süslerde sarı ve yeşil olmak üzere iki renk altın yıldız kullanılmıştır.

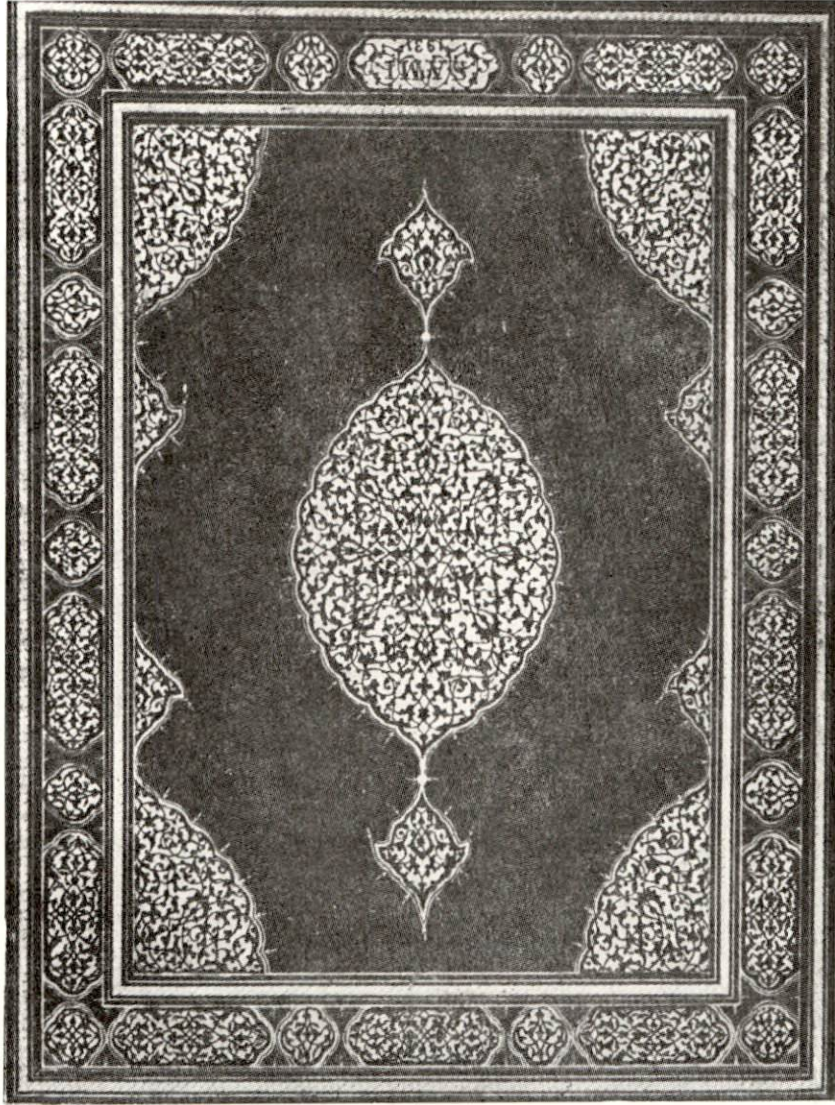

RESİM XXIX

1931 TARİHLİ SAMİ İMZALI BİR
KABIN DIŞ YÜZÜ

[Necmettin Okyay'ın hususi koleksiyonundan]

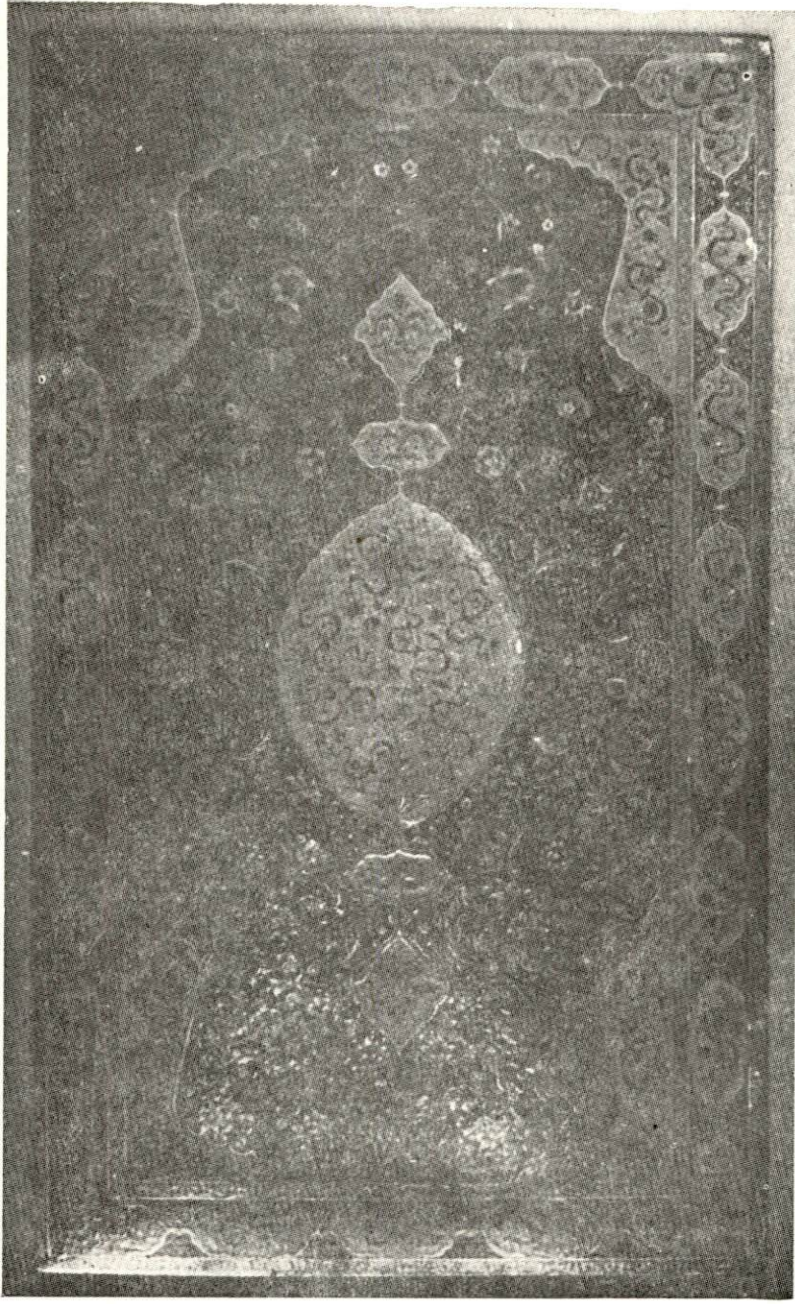
Mukavva üzerine siyah renk deri kaplanmıştır. Bordür, şemse ve köşebentlerin zemini altın yıldız olup bulut motifleri arasında ince münhaniler üzerinde nar çiçekleri ve yapraklarla kabartma süslüdür.

RESİM XXX

RESİM 29 DAKİ KABIN İÇ YÜZÜ

Mukavva üzerine siyah renk deri kaplanmıştır. Bordür, köşebent ve şemse altın yıldız zemin üzerine gayet ince oymalırûmi motifsüslüdür.

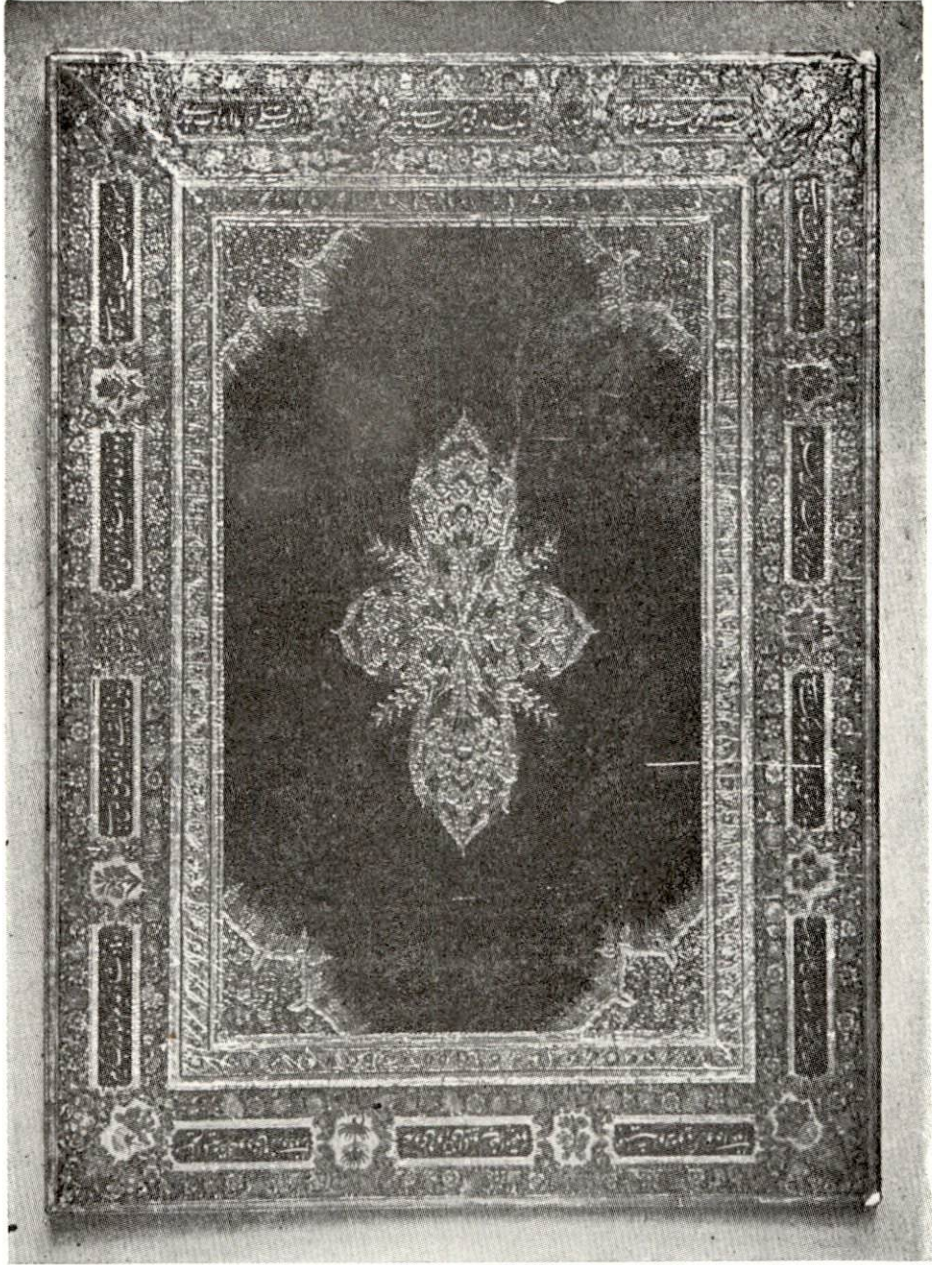

RESİM XXXI

1723 TARİHLİ VE ALİ AL-ÜSKÜDARİ
İMZALI LÂKE KAP

[*Topkapı Sarayı Müzesi Ahmet III. Kütüphanesi No. 3652*]

Ölçü : 28,5 × 45 cm. Dış kenarı birisi geniş olmak üzere üç bordürle çerçevelenmiştir. İnce bordürlerinde; kırmızı zemin üzerine altın ile yapılmış bir yaprak, yarım çiçek dolmaktadır. Geniş bordürü ise ; altın yıldız zemin üzerine siyah, kırmızı ve yeşil renk ile nilüfer, altılı-beşli çiçekler ve bulut tezyinatlı, pafta aralarında kalan kısım, siyah zemin üzerine altınla yapılmış buketleri ihtiva eder. Köşebentleri ile şemsedeki tezyinat geniş bordürdekine benzemektedir. Şemse ve köşebent arasında kalan kısmın zemini siyah olup üzerine altın yıldız, yeşil ve turuncu renklerle yaprak, nar, penc, hatai motifleri işlenmiş ve aralarında bulut dolaştırılmış. San'atkârın imzası ; iç kısımdaki ince bordürün hemen üstün-
trafı 'altınlı' çizilmiş yuvarlak içindedir.

RESİM XXXII

1727 TARİHLİ VE AHMET HAZİNE
İMZALI LÂKE KAP

[Topkapı Sarayı Müzesi Ahmet III. Kütüphanesi No. 3653]

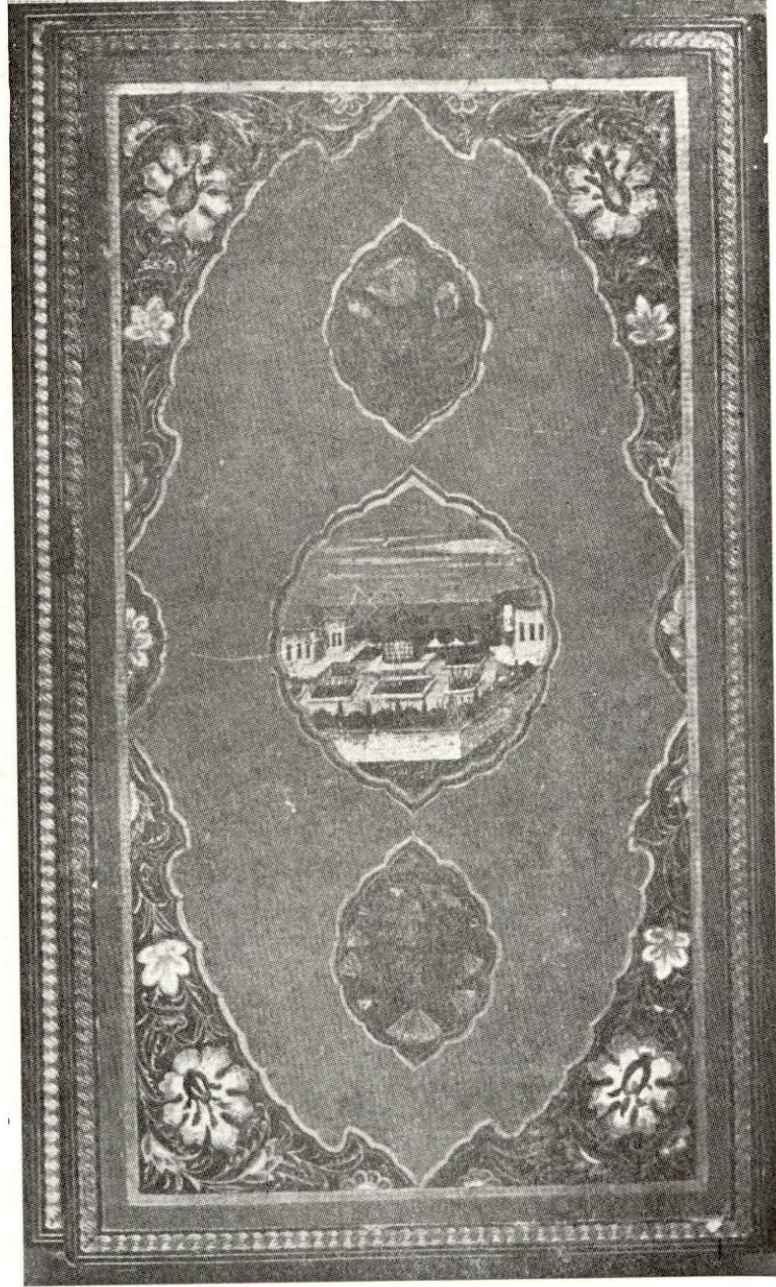
Ölçü : 35 x 47 cm. Dış kenardaki geniş, iç kenardaki dar olmak üzere iki bordürle çerçevelenmiştir. Geniş bordürünün zemini kırmızı olup, üzerine sarı, daha açık kırmızı, altın yıldız, yeşil renklerle siltize hataı, nilüfer ve goncelerile yaprak süsleri işlenmiştir. Aynı bordür üzerinde her biri arasında realist gül ve gül goncesi buketi bulunan içleri yazılı 14 aded pafta vardır. San'atkârın imzası da yine bu bordür üzerindedir. Dar olan iç kenar bordürünün zemini sarıdır. Bu bordürle şemse arasındaki kısım tamamen siyah renk olup üzerine renkli sedef serpilmiştir. Dilimli şemsesi yukarda zikredilen renklerle çiçek ve yaprak işlemeli olup köşebentler de şemseye benzemektedir.

RESİM XXXIII
XVIII İNCİ ASRA AİD ÇAKERİ
İMZALI LÂKE KAP

[*Topkapı Sarayı Müzesi E. Hazinesi Kütüphanesi No. 1470*]

Ölçü : 13 x 23 cm. Dış kenarı genişçe bir bordürle çerçelenmiştir. Bu bordürün zemini kırmızı ve üzerinde de altın yıldızla yapılmış üç iplik rûmi motifi vardır. Orta kısmın zemini tamamen siyah renk olup altın yal dızlı rûmilerle iki kısımda dörder paftaya ayrılmış ve bu paftaların iç ve dış kısmına ayrı ayrı realist çiçek demetleri işlenmiştir.

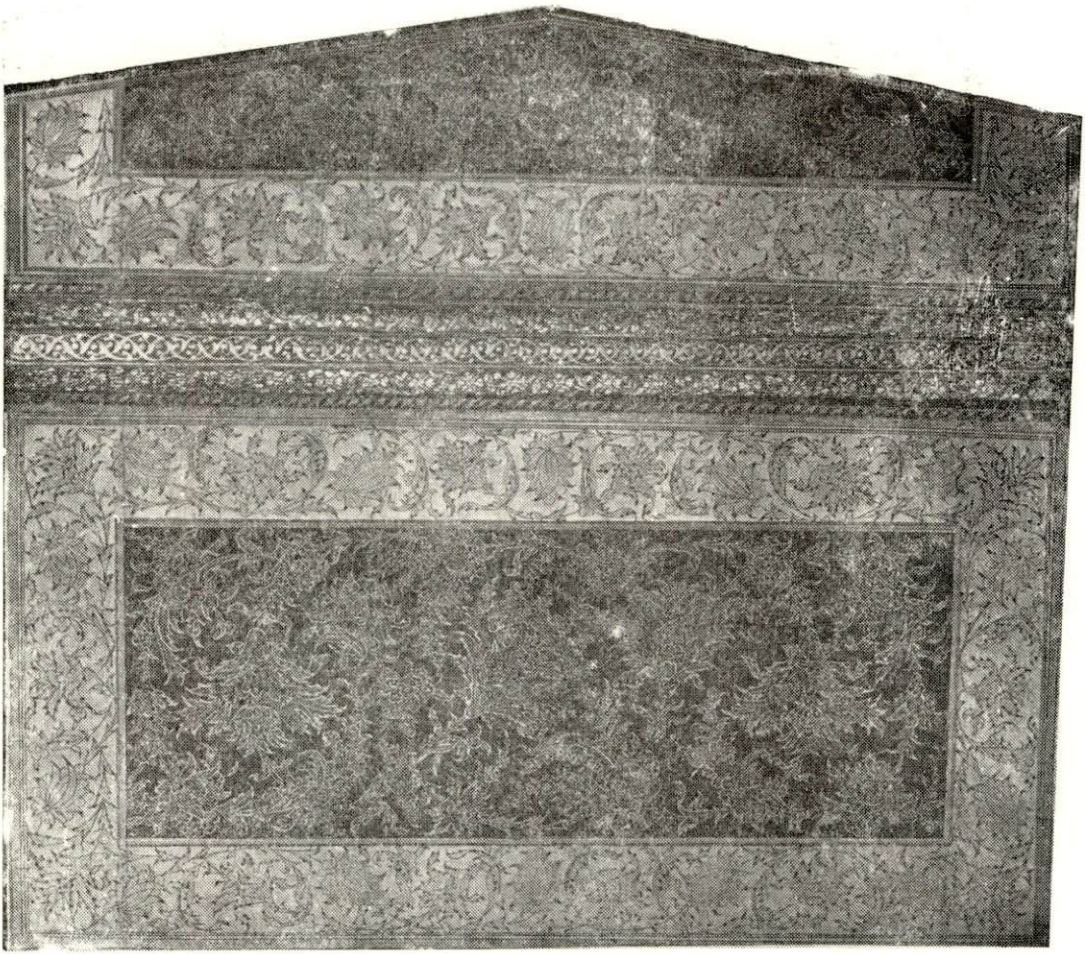

RESİM XXXIV

1728 TARİHLİ VE ABDULLAH BUHARİ
İMZALI LÂKE KAP

[Topkapı Sarayı Müzesi E. Hazinesi Kütüphanesi No. 1380]

Ölçü : 16,5 × 27,5 cm. Dış kenarı biri daha ince olmak üzere iki altın yıldız zencirek hatla cedvellenmiştir. Zemin kiremidi renktedir. Şemsenin içinde, Lâle Devri kasırlarının resimleri, salbek ve köşebentlere de çiçek buketi resimleri yapılmıştır.

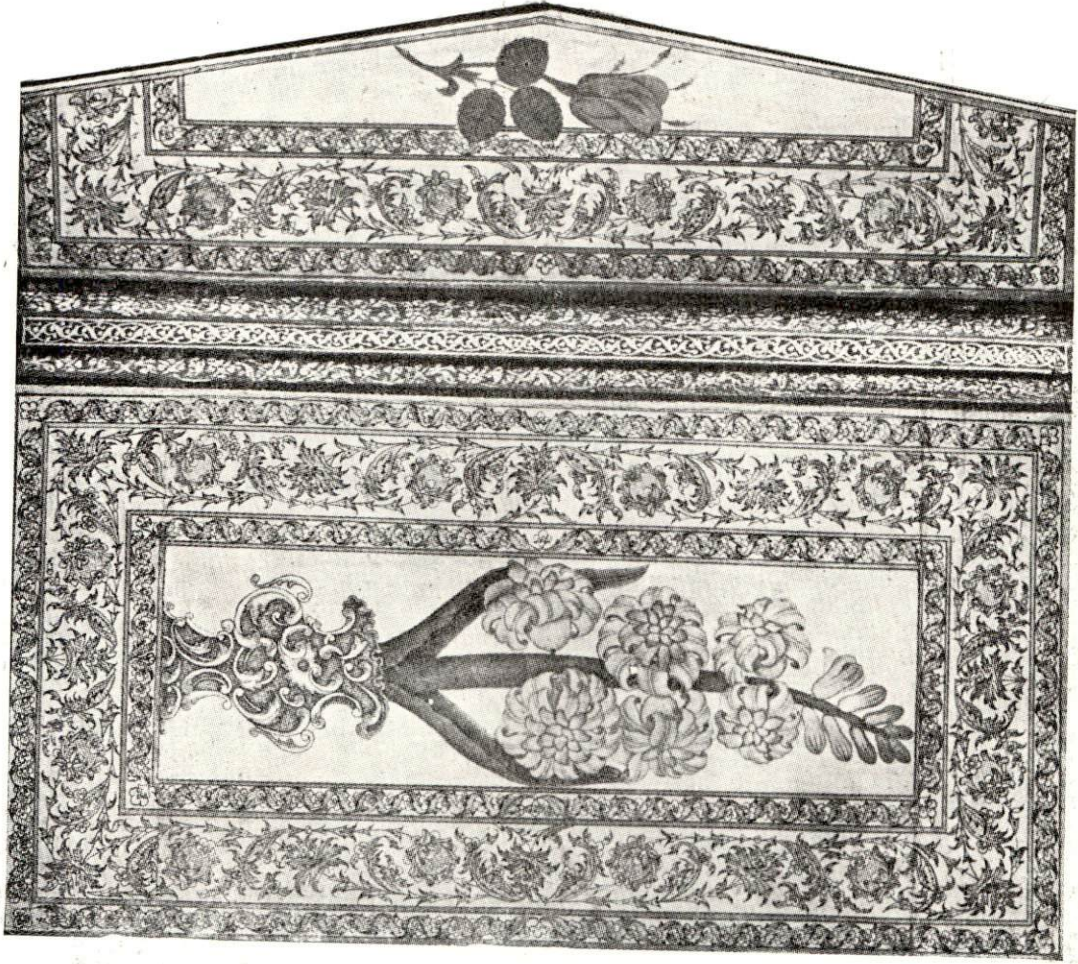

RESİM XXXV

1795 TARİHLİ HAZİK DİVANININ
İMZASIZ LÂKE KABI
DIŞ YÜZÜ

[Topkapı Sarayı Müzesi E. Hazinesi Kütüphanesi No. 1682]

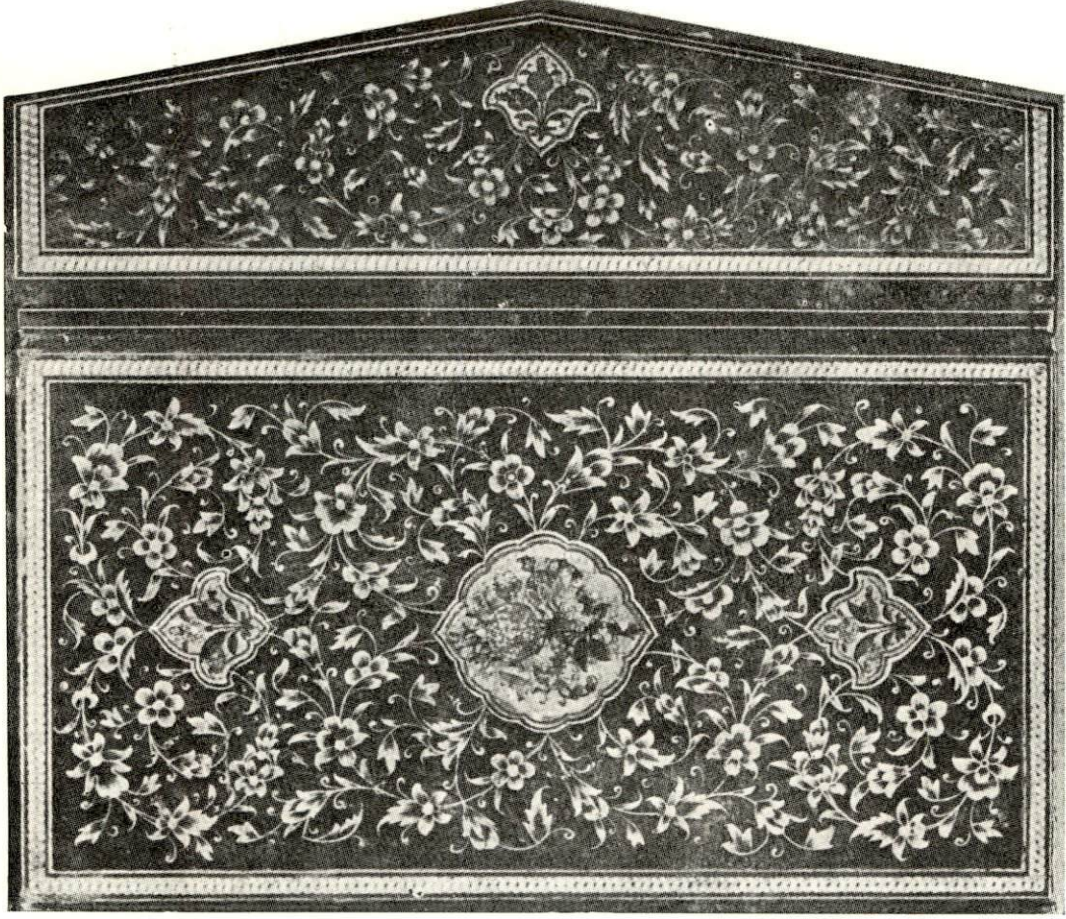
Ölçü : 13 × 24 cm. Açık sarı renk zeminli olan kenar bordürü üzeri siyah hatla sivilize hataî ve yaprak süslü olup bu çiçek ve yaprakların damarları altın yaldızla yapılmıştır. Orta kısmın zemini tamamen siyahtır. Üzerine sarı ve yeşil renk altınla büyük sivilize çiçekler yapılmıştır. Miklebi de aynı tarz süslü olup, sertabi üzerinde; ortada rûmiler ve iki yanında küçük çiçek ve goncelerden müteşekkil üç dane bordür vardır.

RESİM XXXVI

RESİM 35 DEKİ LÂKE KABİN İÇ YÜZÜ

Bütün zemin tamamen açık sarı renktedir. Kenarında iç içe üç adet bordürü vardır. Bunların içindeki stilize çiçek süsleri siyah hatla yapılmıştır. Ortada; bir vazo içinde iki yeşil yaprak arasından penbe renk sünbüllü bir dal çıkmaktadır. Miklebin uç kısmını ise bir dal üzerine yapılmış gül goncesi süslemektedir.

RESİM XXXVII

XVIII İNCİ ASRA AİD TARİHSİZ
VE İMZASIZ LÂKE KAP

[Topkapı Sarayı Müzesi] [Hazine] [Kütüphanesi No. 915]

Ölçü : 13 x 24 cm. Zemin tamamen siyah renktir. Dış kenar altın yıldız hatla cedvellenmiştir. Şemse ve salbekleri; altın yıldız üzerine kırmızı, turuncu, yeşil, mavi, beyaz ve penbe renklerle yapılmış gül demeti süslüdür. Diğer kısımlar, altın yıldızla sivilize penç, hataî, gonce, filiz ve yapraklardan müteşekkil motiflerle süslüdür.

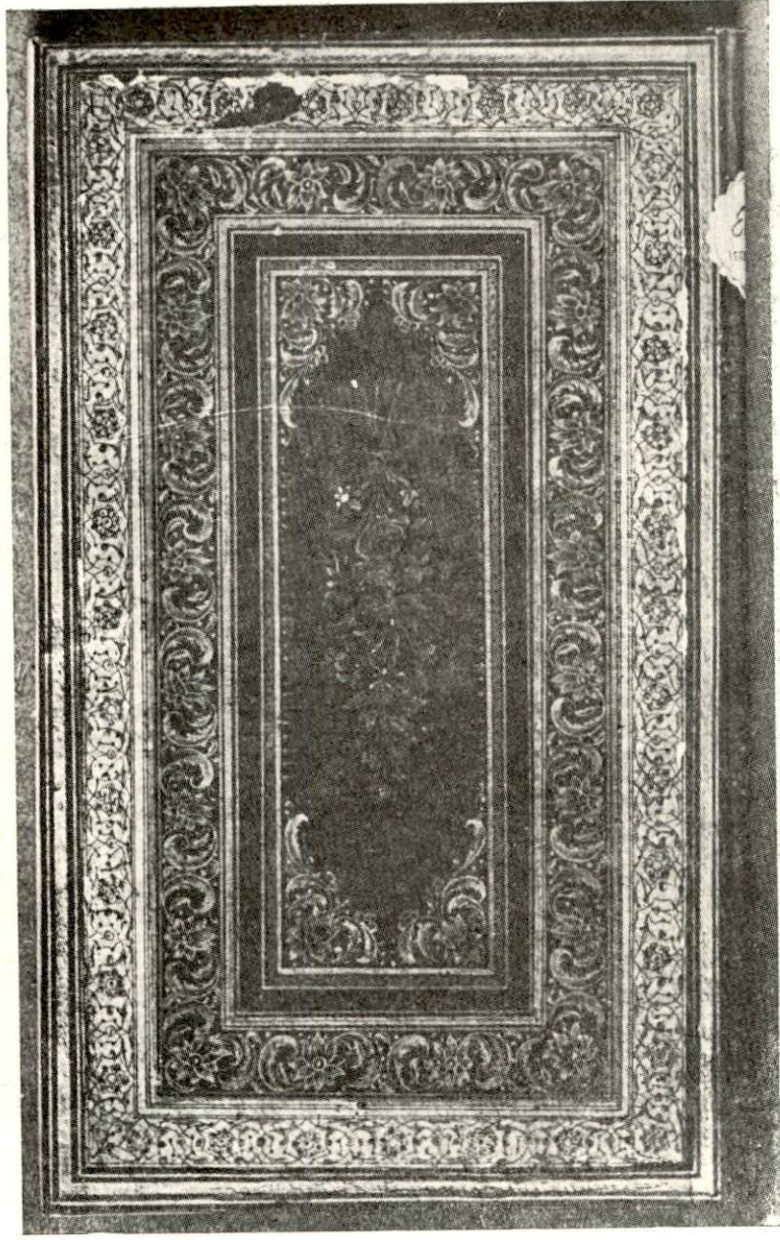

RESİM XXXVIII

1757 TARİHLİ VE MUSTAFA EDİRNİ
İMZALI LÂKE KAP

[*Topkapı Sarayı Müzesi Hazine Kütüphanesi No. 887*]

Ölçü : 12 x 20 mc. Dış kenarı altın yıldız zencirek hatla cedvelenmiştir. Bordürünün zemini sarı renk olup üzerinde yeşil, kırmızı ve açık sarı ile işlenmiş beşli çiçek ve yapraklar dolaşmaktadır. Ortada ; siyah zemin üzerine, yukarda zikredilen renklerle yapılmış, yaban gülü buketi vardır,

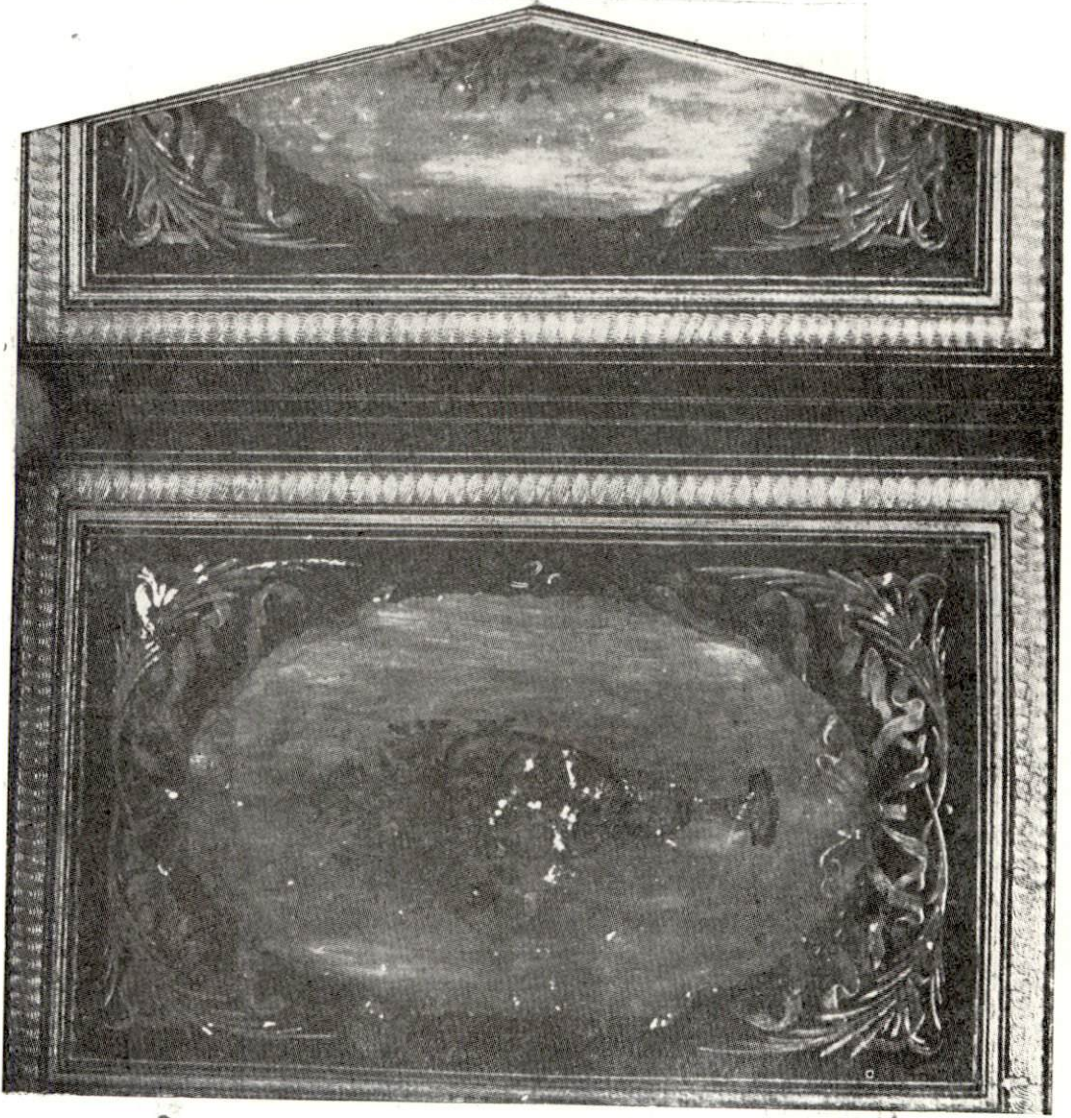

RESİM XXXIX

1792 TARİHLİ VE MUSTAFA NAKŞİ
İMZALI LÂKE KAP

[*Topkapı Sarayı Müzesi Hazine Kütüphanesinin No. 893*]

Ölçü : 12 x 20 cm. Etrafında iki dane bordürü vardır. Dış bordür ; altın yaldız zemin üzerine siyah, kırmızı, yeşil renklerle yapılmış ince rûmiler arasına küçük güllerden müteşekkil paftalar halinde süslüdür. İç bordürün ün zemini kırmızı olup, üzerine altınla yapraklar arasına nilüfer çiçeği işlenmiştir. Ortada; kırmızı zemin üzerine yeşil ve daha açık kırmızı ile bir gül demeti buketi yapılmıştır.

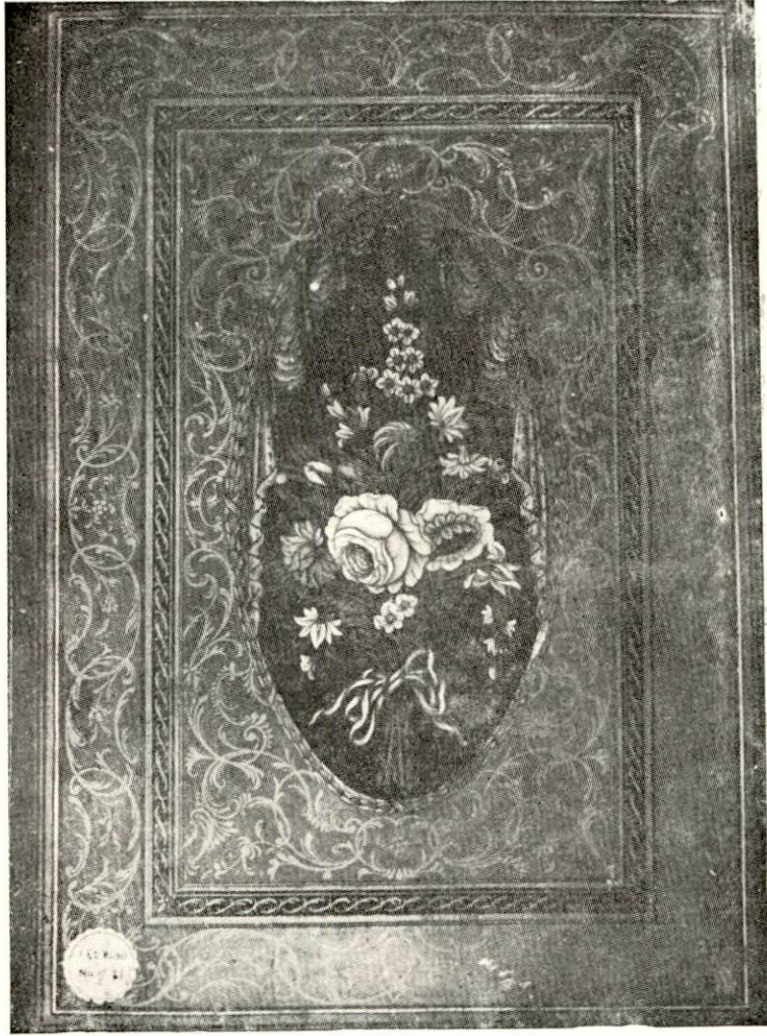

RESİM XL

1808 TARİHLİ İMZASIZ LÂKE KAP

[*Topkapı Sarayı Müzesi E. Hazinesi Kütüphanesi No. 1021*]

Ölçü : 11 x 16,5 cm. Dış kenarı kalın altın yaldız zencirek hatla cedvelenmiştir. Ortada ; açık kahve rengi burmalı beyzi bir çerçeve içinde, nohudi zemin üzerine yapılmış mavi renk bir vazodan çıkmakta olan yeşil yapraklar arasında kırmızı gül buketlidir.

RESİM XLI

1816 TARİHLİ İMZASIZ LÂKE KAP

[*Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi*]

Ölçü : 22 x 31 cm. Dış kenarı etrafında biri geniş, diğeri dar olmak üzere iki bordürü vardır. Dış bordürünün zemini koyu eflâton olup üzerine yaldızla birbirine geçmiş dal motifleri yapılmıştır. Koyu kırmızı renk zeminli olan ikinci dar bordürüne ise, ufak yaprağa benzer süsler yapılmıştır. Ortası; yeşil yapraklarla çevrelenmiş siyah beyzi bir pafta içinde gül buketi resimlidir.